

O'QUVCHI YOSHLARDA MILLIY MUSIQA ASBOBLARINI CHALISHNI O'RGANISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VA MILLIY MUSIQAGA QIZIQISHLARINI OSHIRISH

Mirzaxalimova Maftunaxon Mansurjon qizi
Namangan davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: mazkur maqolada o'quvchi yoshlarda milliy musiqa asboblari chalishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish hamda ularning milliy musiqaga bo'lgan qiziqishlarini oshirish masalalari tahlil etilgan. Tadqiqot jarayonida milliy musiqa asboblarning ta'lim-tarbiyadagi o'rni, ularni o'qitish jarayonida qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar va metodik usullar yoritib berilgan. Shuningdek, o'quvchilarning estetik didini rivojlantirish, milliy qadriyatlar va madaniy merosga hurmat ruhida tarbiyalashda milliy musiqaning ahamiyati asoslab berilgan. Maqolada amaliy mashg'ulotlar, musiqiy faoliyatni tashkil etishning samarali shakllari hamda interfaol metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqot natijalari milliy musiqa ta'limini takomillashtirish va yoshlar orasida milliy san'atga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: milliy musiqa, milliy musiqa asboblari, o'quvchi yoshlar, musiqiy ta'lim, ijro ko'nikmalari, estetik tarbiya, milliy qadriyatlar, pedagogik metodlar.

ФОРМИРОВАНИЕ У УЧАЩЕЙСЯ МОЛОДЕЖИ НАВЫКОВ ОБУЧЕНИЯ ИГРЕ НА НАЦИОНАЛЬНЫХ МУЗЫКАЛЬНЫХ ИНСТРУМЕНТАХ И ПОВЫШЕНИЕ ИНТЕРЕСА К НАЦИОНАЛЬНОЙ МУЗЫКЕ

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы формирования у учащейся молодежи навыков обучения игре на национальных музыкальных инструментах, а также повышения интереса к национальной музыке. В ходе исследования раскрывается роль национальных музыкальных инструментов в системе обучения и воспитания, освещаются педагогические подходы и методические способы, применяемые в процессе музыкального образования. Особое внимание уделяется развитию эстетического вкуса учащихся, воспитанию уважительного отношения к национальным ценностям и культурному наследию посредством национальной музыки. В статье представлены эффективные формы организации практических занятий, пути активизации творческой деятельности учащихся, а также возможности использования интерактивных методов обучения. Полученные результаты имеют важное научно-практическое значение для совершенствования национального музыкального образования и повышения интереса молодежи к национальному искусству.

Ключевые слова: национальная музыка, национальные музыкальные инструменты, учащаяся молодежь, музыкальное образование, исполнительские

навыки, эстетическое воспитание, национальные ценности, педагогические методы.

DEVELOPING SKILLS IN PLAYING NATIONAL MUSICAL INSTRUMENTS AMONG STUDENTS AND INCREASING THEIR INTEREST IN NATIONAL MUSIC

Abstract: *this article examines the issues of developing students' skills in learning to play national musical instruments and increasing their interest in national music. The study highlights the role of national musical instruments in the educational process and describes pedagogical approaches and methodological techniques used in music education. Particular attention is paid to the development of students' aesthetic taste and the formation of respect for national values and cultural heritage through national music. The article also presents effective forms of organizing practical music activities, ways to enhance students' creative engagement, and the use of interactive teaching methods. The research findings have significant scientific and practical value for improving national music education and promoting interest in national art among young people.*

Keywords: *national music, national musical instruments, students, music education, performance skills, aesthetic education, national values, pedagogical methods.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan sharoitda yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi, milliy o'zlikni anglash hamda madaniy merosga bo'lgan munosabatini shakllantirish masalalari alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ayniqsa, o'quvchi yoshlarda milliy qadriyatlarga hurmat, estetik did va badiiy tafakkurni rivojlantirishda milliy musiqa va milliy musiqa asboblarining o'rni beqiyosdir. Milliy musiqa xalqning tarixiy xotirasi, urf-odatlar, ruhiy kechinmalari va dunyoqarashini o'zida mujassam etgan muhim madaniy hodisa sifatida yoshlar tarbiyasida muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Musiqa ta'limi jarayonida o'quvchilarning milliy musiqa asboblarini chalishni o'rganishi nafaqat ijro ko'nikmalarini shakllantiradi, balki ularning musiqiy tafakkuri, eshitish qobiliyati, ritm va ohangni his etish madaniyatini rivojlantiradi[1]. Shu bilan birga, milliy cholg'ular orqali ta'lim berish o'quvchilarda o'z xalqining madaniy merosiga nisbatan qiziqish va mas'uliyat hissini kuchaytiradi, ularni milliy san'atni asrab-avaylashga undaydi. Biroq amaliyotda milliy musiqa asboblarini o'qitish jarayonida an'anaviy yondashuvlar ustunligi, metodik ta'minotning yetarli emasligi hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish darajasining pastligi kabi muammolar mavjud.

Shu nuqtayi nazardan, o'quvchi yoshlarda milliy musiqa asboblarini chalishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish hamda milliy musiqaga bo'lgan qiziqishlarini oshirishga qaratilgan samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi[2]. Mazkur maqolada milliy musiqa ta'limini tashkil etishning pedagogik asoslari, o'quvchilarning yosh va individual

xususiyatlarini inobatga olgan holda ijro faoliyatini rivojlantirish yo'llari hamda interfaol metodlar orqali musiqiy ta'lim samaradorligini oshirish masalalari yoritiladi.

Asosiy qism

Milliy musiqa asboblari o'qitish jarayoni o'quvchi yoshlarda musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning ma'naviy-axloqiy kamolotida ham muhim o'rin tutadi. Milliy cholg'ular orqali beriladigan musiqiy ta'lim o'quvchilarning musiqani idrok etish, ohang va ritmni anglash, ijro jarayonida o'zini erkin ifoda etish kabi ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shu bilan birga, milliy musiqa asboblari yosh avlodni xalqning tarixiy-madaniy merosi bilan tanishtirish, milliy o'zlikni anglash tuyg'usini mustahkamlashda samarali pedagogik vosita hisoblanadi[3].

Milliy musiqa asboblari o'rgatishda o'quvchilarning yosh, individual va psixologik xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich bosqichda asosan oddiy, oson o'zlashtiriladigan cholg'ular va sodd kuylar tanlanib, o'quvchilarda musiqaga nisbatan ijobiy munosabat shakllantiriladi[4]. Keyingi bosqichlarda esa murakkabroq ijro elementlari, texnik mashqlar va milliy kuy-qo'shiqlar repertuari bosqichma-bosqich kengaytirilib boriladi. Bunday yondashuv o'quvchilarning ijro ko'nikmalarini izchil rivojlantirish bilan birga, ularning musiqiy tafakkurini boyitishga xizmat qiladi.

Milliy musiqa ta'limi jarayonida amaliy mashg'ulotlarning samarali tashkil etilishi muhim hisoblanadi. Amaliy faoliyat davomida o'quvchilar cholg'u asboblari to'g'ri ushlash, tovush chiqarish texnikasi, ijro madaniyati va sahna xulq-atvoriga oid bilim va ko'nikmalarni egallaydi. Ayniqsa, individual va jamoaviy ijro shakllarini uyg'unlashtirish o'quvchilarning musiqiy muloqotini rivojlantiradi, ularni jamoada ishlashga, bir-birini tinglash va his etishga o'rgatadi.

Jamoaviy ijro orqali o'quvchilarda hamjihatlik, mas'uliyat va ijodiy hamkorlik kabi ijtimoiy sifatlar shakllanadi[5]. Milliy musiqaga bo'lgan qiziqishni oshirishda interfaol pedagogik metodlardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Jumladan, musiqiy o'yinlar, sahnalashtirilgan chiqishlar, ijodiy topshiriqlar, musiqiy tanlovlar va loyihaviy faoliyatlar o'quvchilarning faolligini oshiradi hamda ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va mazmunli qiladi.

Shuningdek, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, milliy cholg'ular ijrosiga oid audio va video materiallarni tahlil qilish o'quvchilarning musiqani ongli idrok etishiga yordam beradi. Milliy musiqa asboblari o'rgatish jarayonida milliy qadriyatlar va an'analarni uzviy integratsiya qilish muhim hisoblanadi.

Dars jarayonida milliy kuylarning kelib chiqish tarixi, ularning mazmuni va badiiy ifoda vositalari haqida ma'lumot berish o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi[6]. Bu jarayon yoshlarning estetik didini rivojlantirish bilan bir qatorda, milliy san'atga nisbatan hurmat va sadoqat tuyg'ularini shakllantiradi.

Shu bilan birga, milliy musiqa ta'limining samaradorligi pedagogning kasbiy mahorati va metodik tayyorgarligiga ham bevosita bog'liqdir. O'qituvchi milliy musiqa asboblari mukammal bilishi, ularni o'rgatishning zamonaviy metodlarini qo'llay olishi,

o'quvchilarning qiziqish va ehtiyojlarini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi zarur. Pedagog tomonidan yaratilgan ijobiy psixologik muhit o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirib, ularni milliy musiqaga yanada yaqinlashtiradi.

Umuman olganda, o'quvchi yoshlarda milliy musiqa asboblari chalishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va milliy musiqaga bo'lgan qiziqishni oshirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u yosh avlodning har tomonlama barkamol shaxs sifatida kamol topishiga xizmat qiladi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'quvchi yoshlarda milliy musiqa asboblari chalishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish hamda milliy musiqaga bo'lgan qiziqishni oshirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim va ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Milliy musiqa asboblari orqali tashkil etilgan musiqiy ta'lim o'quvchilarning ijrochilik malakalari bilan bir qatorda, ularning estetik didi, musiqiy tafakkuri va ijodiy faolligini rivojlantirishga xizmat qiladi[7].

Milliy musiqa ta'limida o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich o'qitish, amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish hamda individual va jamoaviy ijro shakllarini uyg'unlashtirish yuqori pedagogik samara beradi.

Shuningdek, interfaol metodlar va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini kuchaytirib, ularni ta'lim jarayonida faol ishtirok etishga undaydi.

Milliy musiqa asboblari o'rgatish jarayonida milliy qadriyatlar va madaniy merosni ta'lim mazmuniga integratsiya qilish yosh avlodda milliy o'zlikni anglash, vatanparvarlik va san'atga hurmat tuyg'ularini shakllantirishga imkon yaratadi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat musiqiy, balki ma'naviy-axloqiy jihatdan ham barkamol bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchi yoshlarda milliy musiqa asboblari chalishni o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan tizimli va metodik jihatdan puxta tashkil etilgan ta'lim jarayoni milliy musiqa ta'limini rivojlantirish, yoshlar orasida milliy san'atga bo'lgan qiziqishni oshirish hamda madaniy merosni asrab-avaylashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.Tolibov N.T. Milliy musiqa va yosh avlod tarbiyasi. – Toshkent: San'at, 2012. – 152 b.
- 2.Abdullayeva S.S. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015. – 220 b.
- 3.Hamidov A.A. O'zbek milliy musiqa asboblari va ularning tarbiyaviy ahamiyati. – Toshkent: San'at, 2016. – 184 b.
- 4.Zokirov B.M. Musiqa darslarida ijodiy faollikni rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 198 b.

5.Vigotskiy L.S. Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste. – Moskva: Yurayt, 2019. – 160 s.

6.Abdusalamova D.Q. Yoshlarda milliy madaniyatga qiziqishni shakllantirishning pedagogik asoslari // Pedagogika va psixologiya. – 2020. – №3. – B. 45–49.

7.Qodirov J.R. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida musiqa ta'limi samaradorligini oshirish // Zamonaviy ta'lim. – 2021. – №2. – B. 62–67.